

REIVIMISE, GENTRIFIKATSIOONI, SUURE RAHA JA VÕIMALIKE TULEVIKUALTERNATIIVIDE MIXTEIP

REGINA VILJASAAR, urbanist, Linnalabor, Tallinn

JÖRN FRENZEL, strateegiline disainer/arhitekt, Vatnavinir, Berliin

Selle artikli seeme pandi mulda eelmise aasta novembris, kui külastasime väikse kamba teadmishimuliste urbanistidega KaterHolzigi klubi Berliinis. Samal ajal kui viimased vidukil silmadega klubilised sisehoovis hängisid ja kontoriruumidesse summutatud tehnobiidid kostusid, selgitasid klubi pidajad meile uue ühisomandisse kuuluva, täielikult jätkusuutliku elatöötä-mängi-linnaku kontseptsiooni – eksperimenti, mis sellises mahus on ilmselt ennekuulmatu. Soov KaterHolzigit paremini mõista sai tõukejõuks värvikale ekskursioonile Berliinis viimastel kümnenditel toimunud muutustest.

1. Bar25 – ALGUS

Paik, millest varsti võib saada uute kooperatiivsete ja majandusmodelite katselava, oli kümme aastat tagasi „osa suuremast maatükist Spree kallastel, mis kuulus Berliini saneerimisteenustele (BSR). Omanik oli raskustes alale üürnike leidmisega, nii et nad olid õnnelikud ka väiksema maatükki väljarentimise üle”.¹ See oli aastal 2004 ning varsti sai asukoht tuntuks kui Bar25, Berliini legendaarse ööelu kehastus.

Berliini müüri langemisest saati 1989. aastal on Berliini uus klubiskeene olnud väga omaloominguline ja spontaanne. Tegevust ja selles osalejaid hoidsid üleval tekno ja paljud selle derivaadid, hõivati toona Ida-Berliinis veel rikkalikult leidunud tühje ruume. Klubiskeene, kuid ka teised sotsiaalsed algatused², kolisid varsti mahajäetud tööstusaladele ja vabadele kruntidele Spree kallastel. Peamiselt Schillingbrücke ja Ostbahnhofi läheduses. Alguses oli kogu tegevus üsna põrandaalune, kuid koos sellega, et 1990. aastate keskpaigast varaste 2000. aastateni muutus Berliin trendikaks, levis kuuldus ka sealsest klubikultuurist. Bar25 avamine langes samasse ajajärku.

Üks klubi asutajaid „[Christoph] Klenzendorf kolis 2004. aasta augustis treileri ja paari sõbraga Spree-äärsele kinnistule, kus peeti kuus nädalat katkematult pidu. Talvel pandi paika plaanid rajada baar, hostel ja restoran, mis kõik avati 2005. aasta kevadel Bar25 nime all. [...] Esimene kuue nädala pikkune pidu andis tooni kõigele järgnevale. Paik sai kiirelt kuulsaks oma „kõik kärab” hedonismi ja pilves kaosega. Klubi oli avatud reedest esmaspäeva pealelõunani või õhtuni, baarist sai pühapäeval lemmikkoht kräshimiseks või kurnava nädalavahetuse võiduka lõpuni vedamiseks. Kõigil on rääkida lugu narkootikumide liigtarvitamisest, seksuaalsetest seiklustest ja/või kadunud esemetest”.³

1. Luis-Manuel Garcia. “Showdown in Spreepark”. Nov 26, 2010: residentadvisor.net/feature.aspx?1272

2. Näiteks Jamaica kultuuri staap YAAM: yaam.de

3. Luis-Manuel Garcia. “Showdown in Spreepark”. Nov 26, 2010: residentadvisor.net/feature.aspx?1272

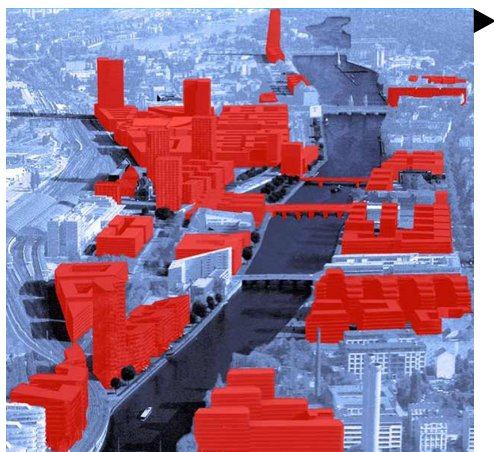
1990. aastatel muutusid Mitte, osaliselt ka Prenzlauer Berg ja Friedrichshain (linnaosa, kus Bar25 tegutses) moodsateks rajoonideks, rõõmsalt eksisteerisid koos eksperimentaalne kultuur ja vana Ida-Berliini sotsiaalne struktuur, gentrifikatsioon ei olnud veel laialdane mõiste. Kuid ajal „*mil Mitte ja Prenzlauer Bergi gentrifikatsioon liigub itta, tõusevad kinnisvara hinnad Friedrichshainis, Spree kallastel ja linnaarendusplaan „Mediaspree”* (en.wikipedia.org/wiki/Mediaspree) kogub tuure.”⁴

4. Ibid.

Berliini kasvav kuulsus „alternatiivse linnana” ja järgnenud globaalse kapitali huvi mõju on loonud käima vana tuttava gentrifikatsiooni karusselli, nii nagu igal pool mujal läänes. Sellised arengud survestavad ka Bar25-e sarnaseid kohti, mille suhe maaomanikega ei ole kunagi olnud väga sõbralik, sundides neid lõpuks leidma alternatiivset asukohta (mõnikord üpris lähedale).

LOE PIKEMALT ja põhjalikumalt artiklit, mis viimaste teknofestivalide trendide kõrval annab ka põhjaliku ülevaate Berliini linnauuendustest, gentrifikatsioonist ja turismi mõjust kõigele sellele SIIT: www.residentadvisor.net/feature.aspx?1272

Gentrifikatsioonist ja Berliinist saab lugeda ka Monocole artiklist: www.monocle.com/monocolumn/culture/neighbourhood-gentrification

Üks paljudest illustratsioonidest, mida võib internetiavarustest Mediaspree arenduse mastaabi kohta leida: x1terrestrials.org/plog/wp-content/uploads/2008/07/spreebild-front.jpg

2. ÜLIMEGASUUR KINNISVARAARENDUS MEDIASPREE

„Juba 1990. aastatel hakati linnaplaneerijate seas arutama, mida teha Spree kallastega endise Ida-Berliini aladel, kohas, kus oli asunud Berliini müür. Loodud visandid ja võimalikud stsenaariumid maa kasutamiseks äratasid huvi kinnisvaraarendajates. Kuna linnal oli pea 60 miljardit eurot võlgasid, vajati raha. Nii asutasid linn, maaomanikud ja investorid jõekallaste turundamiseks äriühingu, mis sai nimeks Mediaspree.”⁵

“Lühidalt öeldes on **Mediaspree** eelpool nimetatud maaomanike, arendajate ja investorite koalitsiooni bränditud visioon, promomaks Spree ülemkallaste arengut Kreuzbergi ja Friedrichshaini naabruskonnas kui Saksamaa uusimat mediakeskust.”⁶ Plaanide aluseks said ennustused tohutust elanikkonna kasvust müürijärgses Berliinis – 3,5 miljonilt pidi

5. Christoph Scheuermann. “Building Spree: Developers and Dreamers Battle Over Berlin Identity”. – Der Spiegel. Sept 11, 2008: www.spiegel.de/international/germany/building-spree-developers-and-dreamers-battle-over-berlin-identity-a-577649.html

JUHTUMIANALÜÜS

elanike arv tõusma lausa kõrgemale Teise maailmasõja eelsest kuuest miljonist! Selline kasv vajas väidetavalt vastavalt töö- ja elamupindu. Reaalsuses asi loomulikult nii ei läinud ja Berliini rahvaarv on endiselt 3,5 miljoni kanti, tõustes vaikselt järgnevatel aastatel 100 000 kuni 200 000 inimese võrra.

Mediaspree 1990. aastatel kavandatud plaanid on Berliini kohutava finantsseisuga tõttu ainult osaliselt ellu viidud. Arendus on kasutanud „meeldiva regeneratsiooni” taktikat – renoveeritakse vanu tööstushooneid, sisse kolivad loomemajaduse vallas tegutsevad ettevõtjad, avatakse galeriisid, restorane ja nn ürituspindu. Kuid peamiselt loovad koha näo siiski supermodernistlikud, läikivad monoliidid nagu näiteks MTV Network Saksamaa, Universal ja VIVA, mida saadavad „järgmised ülimõõdus arendused, näiteks 17 000 istmekohaga O2 Arena”.

Uute hoonete kõrval võib veel leida „kaitstud, kuid hüljatud ajaloolist tööstuslinnakut, anarhistlike skvotterite väljakujunenud kogukonda, [...] peamiselt saksa-türgi rahvusest inimeste eluasemeid”.⁸

3. KODANIKE PROTESTID – „SPREE KALDAD KÕIGILE”

Mediaspree arendus osutus selleks üheks asjaks, mille vastu ühinesid kõikvõimalikud eri grupid – linnaaktivistid, klubilised, roheline maailma-vaatega poliitikud, undergroundi ja asumiseltside liikmed, anarhistid jne. „Kogu projekti tajutakse kui investeeringut eliidi huvides, jõekallaste võimalikult kasumlikku arendust, mis privatiseerib vaated Spreele samal ajal täielikult eirates sotsiaalset tegelikkust. Kardetakse, et maa hinna tõus jõe kallastel viib üürihindade tõusmiseni naabruskonnas, antisotsiaalse linnaruumi ja kultuuri suretamiseni.”⁹ Ning et „ühes Mediapspreega kaovad mõned kõige populaarsemad priid ruumid Spree kallastel. Sealsed alternatiivsed baarid, rannaalad ja pargid moodustavad suure osa õhus-tikust ja Berliini hingest.”¹⁰ Nimetatud hirmudest lähtuvalt tõusis protest, mis kulmineerus suurte demonstratsioonidega algatuse „Mediaspree versenken” (Uputame Mediaspree!, aktiivne aastast 2007) nime all.

Pärast mitmeid tuhandeid inimesi koondanud proteste algatasid vastupanuliikumise tuumikliikmed avalduse referendumi korraldamiseks. Nende eesmärk oli avalikult otsustada Mediaspree arenduste järgmiste aspektide üle:

6. Jennifer Gardner. „Berlin Mediaspree“. – Cargocollective. June 2010 cargocollective.com/jennifer-gardner/Berlin-Mediaspree

7. Ibid.

8. Ibid.

Mediaspree ala:
roheline – olemasolev hoonestus;
punane – planeeritud uushoonestus;
viirutatud – 50 m ala jõekallastel
spreeufer-fuer-alle.de/Verh.html

9. en.wikipedia.org/wiki/Mediaspree#cite_note-41, based on www.ms-versenken.org

10. urbanize.com/2011/12/08/mediaspree-urban-renewal-but-for-who

JUHTUMIANALÜÜS

- ▶ **50 meetri laiune vaba puhvertsoon jõe kallastel (pakutud 10 meetri asemel)**
- ▶ **Berliini 22 meetri kõrgusepiirangu rakendamine uutel hoonetel**
- ▶ **Uue silla ehitamine ainult jalgratturitele ja jalakäijatele, mitte autodele**

Vajalikud toetusallkirjad koguti kiiresti ja 13. juulil 2008. aastal viidi läbi referendum. 87% hääletajatest (30 000 inimest) toetas algatuse „Uputama Mediaspree” ettepanekuid. Vastavalt organisatsioonile *Mehr Demokratie* (Rohkem demokraatiat) oli see selle ajani berliinlaste kõige edukam kodanikuliikumine üldse.¹¹ Kuid tulemused ei olnud siduvad ja erinevad linnaametnikud kahtlesid, kas üldse referendum tulemustega arvestada. 15 kuud käis koos spetsiaalne Spree-komisjon, kuhu kuulusid erinevad sidusgrupid. Nendega paralleelselt kuulutasid protestijad: „*Ettepanekud lahendust muuta (vaata infobrošüüri issuu.com/ms-versenken/docs/spreeufer_fuer_alle_webreader?mode=window&backgroundcolor=%23222222) ei toonud kaasa tegelikku muudatust arenduse kursil. Referendumil esitatud nõuetega, nagu 50-meetrine vaba ala jõe ja uusarenduse vahel, pilvelõhkujate ja autosilla keelustamine, ei arvestatud! Seega me jätkame võitlust alternatiivse, sotsiaalse ja ökoloogilise linnaarenduse eest, mis oleks avatud paljudele, mitte ainult mõnele kinnisvaraspekulandile. Üks esimesi samme selles suunas on lõpetada viimasegi avalikus omandis oleva maa müümine. Me nõuame: maade (re)munitsipaliseerimist!*”¹²

LOE MEDIASPREE ARENDUSE JA TEKINUD OPOSITSIOONI, KUID KA ERINEVATE VASTANDUVATE HUVIGRUPPIDE KOHTA LISAKS väga huvitavast ajakirja *Spiegel* artiklist: www.spiegel.de/international/germany/building-spree-developers-and-dreamers-battle-over-berlin-identity-a-577649.html

„UPUTAME MEDIASPREE” KODULEHEKÜLG www.ms-versenken.org koondab hulga infot selle kodanikuliikumise käekäigu ja protestide kohta (vaata ka brošüüri!).

4. Bar25 ▶ KATERHOLZIG

Juhtumisi asus “Bar25 nimelt Mediaspree arendusala keskel ning omanikel (Berliini saneerimisteenusel) oli plaan sellelt maalapilt palju teenida. Bar25 üürileping pidi lõppema 2008. aasta talvel, nii et nad pidasid 2007. aasta septembris suurt lõpupidu”¹³. Välja koliti alles 2010. aastal, peale väljatõstmise teadet, illegaalset skvottimist suvel ja ajutist kokkulepet omanikega.

„On huvitav, et Klenzendorf tähtsustas Bar25 kaduvust. Mitmetes intervjuudes väitis Klezendorf, et koha muutis paljuski eriliseks just see, et see pidi varsti kinni minema, ja et tema eelistus on ka lõpetada enne, kui asi läppub. Näiteks Tobias Rappi artiklis “Lost and Sound: Berlin, Techno, and Easyjet Set” tsiteeritakse Klezendorfi Bar25 sulgemise teemal järgmiselt: „Mingil hetkel on see kõik läbi. Aga siirdelisus on ka nii kaunis [...] Fantastiline aeg. Lõpetatud peatükk. Nii lähebki ja ma arvan, et see on suurepärase.”

Investorenbejubeln (Investorite pummelung), demonstratsioon Spree jõel, kus protestijad kasutasid kummist jolle ja sõudepaate Mediaspree investorite paadikruisi jälitamiseks. Investorite paadireis katkestati enneaegselt. (Wikipedia)

11. en.wikipedia.org/wiki/Mediaspree#cite_note-41

12. “Sink Mediaspree” algatuse kodulehekülg: ms-versenken.org

13. Luis-Manuel Garcia. “Showdown in Spreepark”. Nov 26, 2010 residentadvisor.net/feature.aspx?1272

JUHTUMIANALÜÜS

Kuid 2010. aasta suveks oli kogu filosoofia muutunud. Bar25 juhtkond mõtles **baari uues kohas avamise peale**, samal ajal avati võrgus kodu-lehekülj Bar25 sulgemisest päästmiseks.

Organiseerimistöö tulemusel avati teisel poolt jõge, endise seebivabriku krundil uus klubi **KaterHolzig** (www.katerholzig.de), mis on nüüdseks sama legendaarne kui eelkäija. Ja samuti lühikese üürilepinguga. Lisaks klubile, mis seekord on avatud aastaringselt, on päeva ajal avatud ka baar, restoran ja „käsitsi ehitatud seiklusväljak”¹⁴.

Klenzendorf selgitab: „Minu koostööpartner on väga hea kokk ja me avasime kõrgklassi köögi, mis meelitas kohale väga erinevaid inimesi. Nii et tulid reivid, aga ka inimesed, kes võivad endale lubada 30-eurost lihalõiku. Nad kõik segunesid omavahel ja kõigile meeldis see. Seetõttu hakkaski igasuguseid erinevat tüüpi inimesi meie juures käima.”¹⁵

5. Bar25 ► KATERHOLZIG ► HOLZMARKT & MÖRCHENPARK

KaterHolzig suletakse 2013. aasta sügisel, kuid vahepeal on ideed võtnud uusi tuure: „Me soovime arendada Bar25 ideed järgmisele tasandile. Bar25-st ei saa kunagi selline koht, nagu ta varem oli, täielik hedonismi- ja peotempel, vaid me tahame tuua kokku Bar25 õhustiku, seda arendanud inimeste võrgustiku ja ühiselt edasi minna.”¹⁶ 2012. aasta suvel („mis langes mugavalt kokku dokumentaali esilinastusega”¹⁷) kuulutasid KaterHolzigi eestvedajad välja kaks paralleelprojekti, mille pinnal nad soovivad edasi arendada vana Bar25 valdusi: Holzmarkt ja Mörchenpark.

Holzmarkti (www.holzmarkt.de/seite/?en/) kontseptsioon on luua kogukond, kus elatakse ja töötatakse, seal on hotell, it-keskus, 400 korteriga üliõpilaste ühiselamu, 18 000 ruutmeetri suurune kunstnike küla (kus enamik stuudioid üüritakse välja 3-kuuliste lepingutega, et hoida inimesi liikuvuses ja asju värskena), restoran ja 24h avatud lasteaed kolmekümnele lapsele.

Mörchenparkist (moerchenpark.de/seite/) saab lapsesõbralik avalik park, mille kujundus lähtub saksa muinasjuttudest ning kus pakutakse lastele

Uputame Mediaspree protesti-aktsiooni kaader: youtube.com/watch?v=IQRpUKP0JBQ. Bar25 ning grupp filmitegijaid koguvad internetis raha (inkubato.com/de/projekte/4c8c96cc2fc9a) dokumentaali tegemiseks. Bar25, mis oli olnud oma sulgemise üle väga zen, hakkas äkki jooksuma kolmes eri suunas: maagia säilitamine filmilindile (bar25.de/der-film), sulgemise vältimine tervikuna ja uues kohas uuesti alustamine.” - Luis-Manuel Garcia. “Showdown in Spreepark”. Nov 26, 2010: residentadvisor.net/feature.aspx?1272

Kaader Britta Mischeri ja Nana Yuriko filmist „Bar25 - Tage außerhalb der Zeit” (2012). „Kaugel ühiskonna konventsioonidest ja normidest sai Bar25-st valupada, millest arenes Berliini kultuur. Film jälgib Bar25 asutajaid, kolme noort persooni, kelle hooletu eluviis koos muusika, individualismi ja mitte kunagi otsa saava energiaga muudab Spree jõe kallaste endise tühermaa fantaasiamaaks. Kuid kui kogukonnaelu paistab väljaspoole rahulik, siis selles päevast päeva elamine ei ole just lihtne. Selle rütmilise ja värvika filmiga soovime vaatajatele näidata Berliini mitmekesisust, rahvusvahelisust, loovust ja seda, mida tähendab pealtnäha utoopilise maailma loomine.” (IMDB)

14. Tobias Rapp. “Showdown on the Spree: Cult-Bar Site Symbolizes Battle over Berlin's Future”. - Der Spiegel, June 13, 2012

JUHTUMIANALÜÜS

terviklikke, loodusharidust tutvustavaid tegevusi.

Mõte on „kombineerida loodust, majandust ja kultuuri meie mõtetes ja kaalutlustes [...] Samal ajal kui ida ja lääne vaheline arm on endiselt nähtav, luuakse elujõuline kogukond, mis ühendaks Friedrichshaini ja Kreuzbergi linnaosasid.”¹⁸ Või teises sõnastuses: „klubilised ei soovi muud midagi kui tulevikuelu. Ökoloogia, globaalsed toidu kättesaadavuse küsimused, alternatiivenergiad, liikuvus ... Sellest kõigest saab subkultuuride, töajõu ja linnaarenduse katselava.”¹⁹

ROHKEM INFOT leiab Holzmarkti ideid tutvustavast brošüürist: holzmarkt.de/seite/public/downloads-en/Holzmarktbrochure_english.pdf

6. PAKKUMINE

Mõlema projekti (Holzmarkt ja Mörchenpark), mis kannavad ühisnime Holzmarkt, tarbeks hakati raha koguma, et osaleda eelseisval Bar25 endise asukoha **avalikul oksjonil**.

Berliini linnavalitsus on „kurikuulus oma rahanappuses ja on olnud seda aastaid”²⁰, seetõttu on avaliku maa müümine olnud oluline sissetulekuallikas. Kuid asi on selles, et viimase 10 aasta jooksul on Berliin müünud oma vara pea alati parima pakkumise tegijale, täielikult arvestamata kontseptsiooni. Selline olukord on tekitanud kuhjaga kriitikat – „paljud kardavad, et vajaliku vaba ruumita võib Berliin varsti hüvasti jätta oma viimase aja ainukese suure edulooga – linna kiirelt areneva kultuuriskeenega”²¹.

Holzmarkti juhtumi puhul on nende „rohujuure-stiil, antikommertslik, kogukondlik ja Mediaspree-kriitiline lähenemine püüdnud palju meediatähelepanu. Nad on üsna osavalt survestanud linna avaliku arvamuse kaudu, muutes nende ehitusettepaneku avalikkuse moraalseks lemmikuks, isegi kui see ei ole majanduslik soosik.”²² Kuid ainult avalik toetus ei taga neile võitu 18 672 ruutmeetri suuruse, parima asukohaga kinnistu enampakkumisel – see on umbes kolme jalgpallistaadioni jagu maad²³.

Klubiliste meelheaks ei pidanud Berliin kultuuritööstuse väärtust kahtluse alla seadma – tänu Šveitsi seadusandlusele õnnestus Holzmarkti esindajatel teha kõrgeim hinnapakumine.

Šveitsis on „alates 1985. aastast kõik elanikud kohustatud vanaduseks säästma. 2500 pensionifondi valitsevad üksikisikute endi või ettevõtete poolt töötajatele makstavaid sääste”. Üks **Stiftung Abendroti** (Ehapuna Sihtasutus: www.abendrot.ch/de/00-00.php) asutajaid, kellest sai endise Bar25 asukoha omanik, selgitab: „Me eelistame osta söötmaid ja toetada ökoloogiliselt ja kultuuriliselt väljapaistvaid projekte. Nendeks võivad olla tööruumid või kunstnike ja käsitöölise stuudiod. Kaks kuud tagasi omistas Ehapuna Sihtasutus vana metroojaama Weddingis. Täna on see välja arendatud „Christiania kultuuri- ja ajalookeskuseks”²⁴. Ostuhinna peab tagasi teenima, aga ta lisab: „Pidev võidujooks kasumi järele hävitab ühiskonna. Kokkulepitud tagasihoidlik üür on meie jaoks piisav.”²⁵ Kinnistu on klubiliste kasutusse antud, et Holzmarkti idee ellu viia. Christoph Klenzendorf selgitab: „Suure hotelli kontseptsiooni sissekavandamisega sai võimalikuks nii kõrge pakkumise tegemine oksjonil. 32 000 ruutmeetri hoone tuleb raudteerööbaste taha,

15. Skruff. “Berlin’s Christoph Klenzendorf - Beyond Bar 25 & Katerholzig (an Interview)”. Nov 26, 2012 skruff.com/2012/11/berlins-christoph-klenzendorf-beyond-bar-25-katerholzig-interview

16. Ibid.

17. Luis-Manuel Garcia. „Another Post-Bar 25 Update”. June 22, 2012: imgmblog.wordpress.com/2012/06/22/another-post-Bar-25-update

18. holzmarkt.de/seite/?/en/

19. Karin Schmidl. “Das Dorf der Zukunft”. - Berliner Zeitung, October 19, 2012: berliner-zeitung.de/berlin/kater-holzig-das-dorf-der-zukunft_10809148,20664086.html

20. Dan Hill. “Journal: A walk in Schöneberg, Berlin: energy policy, gentrification, protest, and the humble joys of communal flower beds”. May 07, 2012: cityof-sound.com/blog/2012/05/journal-a-walk-in-sch%C3%B6neberg-berlin.html

21. Tobias Rapp. “Showdown on the Spree: Cult-Bar Site Symbolizes Battle over Berlin’s Future”. - Der Spiegel, June 13, 2012

22. Luis-Manuel Garcia. „Another Post-Bar 25 Update”. June 22, 2012: imgmblog.wordpress.com/2012/06/22/another-post-Bar-25-update

23. Tobias Rapp. “Showdown on the Spree: Cult-Bar Site Symbolizes Battle over Berlin’s Future”. - Der Spiegel, June 13, 2012

JUHTUMIANALÜÜS

30 meetrit kõrge [...], tänavafondile jääb sellest 6000 ruutmeetrit. Seal on ka üliõpilaste ühiselamu ja äri/uurimiskeskus start-up-idele”²⁶, kõik kokku moodustavad ise ennast ülal pidava osa Holzmarktist. „Kogu idee seisneb selles, et Holzmarkt on uurimiskeskus inimestele, kes elavad ja töötavad sama katuse all; kes uurivad tulevikku, kuidas optimeerida ühiskonda ja kuidas peatada resursside raiskamine.”²⁷

Eelpool nimetatud peab üleval teisi kultuurilisi tegevusi. „Meie eesmärk on hoida klubi kultuurilisi elemente töös ilma, et need vajaks väga palju raha. Iga kord, kui panna mõnele kultuuriprojektile rahateenimise surve peale, väheneb nende loomingulisus. Me proovime sellist survet kaotada.”²⁸

7. TULEVIK

Holzmarkt on alustanud oma visiooni elluviimiseks ja Abendroti fondi investeringute kompenseerimiseks uute strateegiatega. Kogu projekti õnnestumiseks on vaja umbes 50 miljonit eurot. Selle eesmärgi saavutamiseks on moodustatud Linnaloovuse Ühistu (**Genossenschaft für Urbane Kreativität**: www.gukeg.de), milles võivad osaleda kõik, kes tahavad luua majanduslikku ja kultuurilist väärtust, eeldusel, et nad investeerivad ühisesse helde summa. Ka kogu arenduse juhtimine toimub koostööna ja avatult. „Raha võimu eraldamiseks ideede võimust“ on välja töötatud spetsiaalne korporatiivne struktuur (www.holzmarkt.de/seite/public/downloads-en/Holzmarktbrochure_english.pdf).²⁹

Hetkel tegeleb ühistu uute liikmete, näiteks investorite leidmisega. Viimaste uudiste kohaselt ei ole raha just vajalikus tempos sisse voolanud³⁰, kuid endised klubilised, nüüdsed kinnisvaraarendajad ja kultuurikorraldajad on lubanud, et kevadel algavad platsil ehitustööd.³¹

Plaan on alustada „ajutise konteinerlinna ehitamisega, mida saaks ehitustegevuse ajal kasutada restorani, teatri ja peopaigana. Idee on alustada **ajutiste hoonetega, millest saaksid [...] järk-järgult kestvad**. Meil on 99 aastat aega projekti arendada [...] – see on pikem kui meie elu, see on selle projekti puhul samuti üks kena asi. Me saame seda arendada enese igavikuni. Viimane on ka peamine erinevus kõigi meie eelmiste projektidega. Varasemalt oleme alati teadnud, et peame kõik enese ehitatu lõpuks maha kiskuma. [...] Me ennustame, et asi saab osaliselt valmis nii kahe-kolme aastaga. Ja kui ma ütlen „osaliselt”, siis seda sellepärast, et me ei näe vaimusilmas, et kõik oleks kunagi täielikult korruga valmis. Me ei lõpeta kunagi edasiarendamist. Alati peab olema ruumi uutele ideedele.”³²

Lugu klubist, mis pidevalt üle jõe hüppab ja mille ambitsioon kogu aeg kasvab, ei ole lihtne haarata ja mõista. Välismaise pensionifondi investeerimine kultuuri ei ole midagi ebatavalist. Isegi Telliskivi Loomelinnak, kus antud loo üks autoreid oma töötunde veedab, alustas sarnasel viisil. Kuid kõikide täiesti erinevate tegevuste ja toimimismudelite sümbioos pikaajalise ja suuremõõtmelise arenduse juures on see, mis teeb selle projekti äärmiselt huvitavaks.

24. Karin Schmidl. “Das Dorf der Zukunft”. – Berliner Zeitung, October 19, 2012: berliner-zeitung.de/berlin/kater-holz-zig-das-dorf-der-zukunft,10809148,20664086.html

25. Ibid

26. Skruffff. “Berlin’s Christoph Klenzendorf- Beyond Bar 25 & Katerholzig (an Interview)”. Nov 26, 2012: skruffff.com/2012/11/berlins-christoph-klenzendorf-beyond-bar-25-katerholzig-interview/

27. Ibid.

28. Ibid.

29. Ibid

30. “Holzmarkt-Projekt droht zu scheitern”. Berliner Zeitung, January 28, 2013: berliner-zeitung.de/berlin/holzmarkt-projekt-droht-zu-scheitern,10809148,21575728.html

31. Karin Schmidl. “Genossen dringend gesucht”. – Berliner Zeitung, January 28, 2013: berliner-zeitung.de/berlin/ex-bar-25-gelaende-genossen-dringend-gesucht,10809148,21575598.html

32. Skruffff. “Berlin’s Christoph Klenzendorf- Beyond Bar 25 & Katerholzig (an Interview)”. Nov 26, 2012: skruffff.com/2012/11/berlins-christoph-klenzendorf-beyond-bar-25-katerholzig-interview/